

**Lausunto työ- ja elinkeinoministeriölle**

Sähköposti: [kirjaamo@tem.fi](mailto:kirjaamo@tem.fi)

**VIITE: lausuntopyyntöne 15.9.2017 no TEM/1753/03.01/2017**

**ASIA: LAUSUNTO koskien luonnosta hallituksen esityksestä laeiksi uusiutuvilla energialähteillä tuetun sähkön tuotantotuesta annetun lain ja tuulivoiman kompensatioalueista annetun lain 6 §:n muuttamisesta**

Työ- ja elinkeinoministeriö on pyytänyt kirjeellään 15.9.2017 eri tahoilta lausuntoja koskien em. lakiehdotuksia. Tuulivoima-kansalaisyhdistys ry, joka edustaa valtakunnallisesti tuulivoima-alueiden ympäristössä asuvia asukkaita, pyytää saada antaa osaltaan seuraavan lausunnon.

**1. Eduskunnan kannanoton huomioon ottaminen lakiehdotuksessa**

Eduskunta edellytti strategiasta antamassaan kannanotossa Talousvaliokunnan mietinnön mukaisesti, että mikäli tuki toteutetaan, kaikkien uusiutuviin energialähteisiin perustuvien teknologiamuotojen tulee voida siihen osallistua. Käytännössä ehdotettu kilpailutus kuitenkin ohjaisi tuet tuulivoimalle. Tuulivoimaloiden korkeus ja teho ovat kilvan kasvaneet, joten tuulivoimahankkeiden arvioidaan joka tapauksessa pärjäävän parhaiten kilpailutuksessa.

Mikäli eduskunnan tahdon mukaisesti halutaan edistää jo varsin vakiintuneen tuulivoiman sijasta muita uusiutuvan sähkön tuotantomuotoja, tavoitellusta enintään 2 TWh:n tuotantomäärästä näille tuotantomuodoille olisi erotettava oma kiintiönsä. Suunniteltua tuotantotukea ei tuulivoiman osalta tarvitse enää lainkaan ottaa käyttöön, vaan tulisi heti pyrkiä löytämään keinot markkinaehtoiseen tuulivoiman tuotantoon. Ilmaston suojelun kannalta Suomen tuulivoimalla ei ole mitään merkitystä Suomessa, lähialueilla eikä EU:ssa. Hallituksen tärkeintä tavoitetta, päästötavoitteeseen pääsemistä ei ole korostettu lakiehdotuksessa.

**2. Kattavat ympäristö- ja terveys selvitykset tuulivoimasta edelleen puuttuvat**

Suunniteltua selvitystä ja kokonaiskuvaa tuulivoiman terveys- ja ympäristövaikutuksista ei ehditty saada, kun työ- ja elinkeinoministeriö jo kiireellä pyytää lausuntoja ehdotuksestaan hallituksen esitykseksi tuotantotukea koskevaksi lainmuutokseksi.

Hallituksen 24.11.2016 esittämässä Kansallisessa energia- ja ilmastostrategiassa 2030 on edellytetty, että tuulivoiman terveys- ja ympäristöhaitoista tehdään riippumaton ja kattava selvitys. Työ- ja elinkeinoministeriö ilmoitti 16.6.2017, että sen pikaisella aikataululla teettämät kirjallisuus selvitykset terveys- ja ympäristövaikutuksista ja lyhyet melumittaukset ovat valmistuneet.

Selvitysten laatijat ja ohjausryhmä kuitenkin katsoivat, että terveysvaikutuksiin liittyvää tutkimusta tulee jatkaa laajemman kokonaiskuvan saamiseksi. Esityksen mukaan jatkotutkimuksessa tulee selvittää tuulivoimaloiden yhteyttä lähiasukkaiden terveydentilaan ja fysiologisiin reaktioihin, infraäänien vaikutusta oireiluun sekä tuulivoiman aiheuttamia äänitasoja asuntojen sisätiloissa.

**3. Tuulivoimarakentamisen etäisyysvaatimus huomioimatta lakiehdotuksessa**

Esitellessään marraskuussa uutta Kansallista energia- ja ilmastostrategiaa hallitus toi esille aivan strategian julkaisuvaiheessa uuden linjauksen, joka oli tarkoitus ottaa mukaan strategiaan seuraavasti:

*”Tuulivoimaloista aiheutuvien haitallisten vaikutusten minimoimiseksi tuulivoimarakentaminen pyritään ensisijaisesti keskittämään suuriin yksiköihin ja riittävälle etäisyydelle pysyvistä asutuksesta”.*

Ko. tavoite mainitaan valtakunnallisissa alueidenkäyttötavoitteissakin.

Miten tämän hallituksen sopiman linjauksen on tarkoitus näkyä muutetussa tuotantotukilaissa ja sen toteutuksessa? Tavoitteena oli luoda sellainen kilpailutusmalli, joka ohjaisi tuulivoimahankkeet kauemmas asutuksesta. Nyt siis ne hankkeet, jotka sijoittuvat entistä lähemmäs olemassa olevaa asutusta ja infrarakenteita, tulisivat pärjäämään muita paremmin kilpailussa, koska investointikustannukset ovat pienemmät lähellä asutusta.

Lakiehdotuksen olisi pitänyt rakentua mallille, joka suosisi päinvastoin entistä kauemmaksi asutuksesta rakennettavia tuulivoimaloita, sikäli kuin niitä ylipäättänsä on tarpeen rakentaa. Valtiovallan tehtävänä ei ole yksittäisen toimialan edellytysten ja olemassaolon säilyttäminen lainsäädännön keinoin. Tällaisen lainsäädännön tehtävänä tulisi olla koko yhteiskuntaa hyödyttävien tavoitteiden toteuttaminen.

Tuulivoima on suppea toimiala, jossa toimijoiden välinen yhteistyö ja yhteinen edunvalvonta on tiivistä. Hallituksen esitykseen sisältyy suuri vaara, että alalle syntyisi myös hiljaista spekulointia ja sisäistä näkemystä siitä, mille tasolle kustannustason ja tarjottavien hintojen tulisi kilpailutuksessa asettua. Toisin sanoen, on vaarassa syntyä kartellinomainen tilanne, koska varteenotettavia toimijoita on rajattu määrä. Kun on kysymys valtion suorasta rahanjaosta liiketoimintaa harjoittaville kotimaisille ja ulkomaisille yrityksille ja omistajille, suurena riskinä on, että erilaisia taloudellisia väärinkäytöksiä sekä näkymättömämpää rakenteellista korruptiota saattaa esiintyä.

Uuden tukijärjestelmän käyttöönottoa ei pitäisi tällä tavalla kiirehtiä. Ensinnäkin tulee viedä terveys selvitykset huolella loppuun aikaisemmin linjatulla tavalla. Lisäksi tulee ensin selvittää, onko tukeen suunniteltu rahasumma mahdollista käyttää ilmastotavoitteiden kannalta tehokkaammin jollakin muulla innovatiivisella tavalla, vaikkapa suuntaamalla osa tuosta rahasummasta yksityistalouksille myönnettäviin avustuksiin öljylämmityksen korvaamiseen maalämmöllä.

Suomen energihuollon kannalta tuulivoimalla ei ole sen mitättömän osuuden johdosta mitään merkitystä. Todettakoon että vaikkapa Äänekosken biotuotetehtas tuottaa sivutuotteenaan jokseenkin yhtä paljon sähköä kuin kaikki Suomen tuulivoimalat yhteensä. Lisää biotuotetehtaita ja sellutehtaita tulossa, jolloin tuulivoiman suhteellinen osuus todennäköisesti pienenee entisestään.

Työ- ja elinkeinoministeriö on ehdotuksessaan päätenyt olemassa olevan lain muuttamiseen uuden lain sijasta. Ministeriön laatima lainmuutos on hyvin vaikeaselkoinen ja laaja, mikä olisi omiaan aiheuttamaan runsaasti erilaisia tulkintoja ja virheitä lain käytännön toimeenpanossa.

#### **4. Arvio lakiesityksen kustannusvaikuttavuudesta puuttuu**

Nykyinen syöttötariffiin perustuva tuulivoimatuki voi 12 vuodessa maksaa valtiolle noin 3,6 miljardia euroa. Sen päälle uusi tukijärjestelmä vaatisi nykyisellä sähkön markkinahintatasolla jopa 960 milj. euroa.

Uutta tukea perustellaan sillä, että halutaan ylläpitää suomalaista hankeosaamista. Kuitenkin suurin osa hankkeisiin liittyvästä erityisosaamisesta samoin kuin kaikki voimaloiden koneistot tulevat ulkomailta. Tuulivoimayhtiöiden oman ilmoituksen mukaan rakentamista vailla olevia valmiita hankkeita on jo 10 000 megawatin edestä.

Tuulivoimatukivarat ovat yritystukia, jotka kasvattavat valtion ulkomaanvelkaa vastaavan suuruisilla kokonaissummilla. Tuotantotukilain muutoksella aiheutettaisiin enimmillään siis lähes miljardin euron

kustannus valtiolle. Kuitenkin Suomen uusiutuvan energian tavoitteet lähivuosikymmeninä saavutettaisiin ja jopa ylitettäisiin hyvin sitä ilmankin.

On myös erikoista, että perustuslakivaliokunnan linjauksen mukaan nykyinen tuulivoimatuki on rinnastettavissa omaisuuden suojaan. Tämä on johtanut tilanteisiin, joissa valmisteilla olevia, kiintiöpäättökseen saaneita tuulivoimahankkeita on tarjottu kaupan ulkomaisille yrityksille, ja osa jo rakennetuista tuulivoima-alueistakin on siirtynyt ulkomaiseen omistukseen. Kuten Energiaviraston SATU-järjestelmästä ilmenee, monista hankkeista maksetut syöttötariffituet maksetaan suoraan ulkomaisille pankkitileille. Lainsäädännön alkuperäisenä tarkoituksena ei liene, että veromaksajilta kerätty valtion verotuki maksetaan suoraan ulkomaille, kun toimijalla ei ole minkäänlaista liiketoimintariskiä, 12 vuoden varman tuen takia.

Asetusluonnoksen 37 §:ssä sanotaan, että energiaviraston tulee siirtää preemiojärjestelmään hyväksymispäätös toiselle, jos hakija osoittaa voimalaitosten hallinnan siirtyneen toiselle toimijalle. Siten yllämainittu käytäntö olisi mahdollista uudessakin (mahdollisessa) tukijärjestelmässä.

Lähes kaikkien puolueiden edustajat ovat todenneet jo nykyisenkin tuotantotuen käyvän kalliiksi valtiolle. Myös monet muut tahot ovat pitäneet nykymuotoista tuulivoimatukea epätarkoituksenmukaisena ja jopa sähkömarkkinoille haitallisena. Luonnollisesti asianosaiset tukirahoja hakevat tuulivoimayhtiöt edunvalvojineen ajavat valtion tuen jatkamista.

Valtion varoin tulisi auttaa nimenomaan uusia innovaatioita ja energiaratkaisuja. Jatkuvan tuotantotuen maksaminen maailmalla jo hyvin vakiintuneen tuulivoiman tuotannolle ei ole millään tavoin järkevä keino.

Kunnioitavasti,



Kalevi Nikula  
FM, Puheenjohtaja  
Tuulivoima-kansalaisyhdistys ry

Puh. +358-400-441 049  
Sähköposti: [kalleniku@gmail.com](mailto:kalleniku@gmail.com)